

CERAMICĂ DE IZNIK DIN COLECȚIA DE ARTĂ LIGIA ȘI POMPILIU MACOVEI

*Mihaela Ciobanu*¹

Abstract: The Iznik pottery was produced starting with the 14th century, until the end of the 17th century. The name of the ceramics comes from the town of Iznik (ancient Niceea), located in North-Western Anatolia, on the shores of the lake bearing the same name. After the Ottoman Empire was formed, at the beginnings of the 14th century, the producers of the Iznik ceramics initially followed the requests dictated by the former Seljuk Empire. After this initial period, the Iznik ceramics was made so as to imitate the Chinese porcelain – very much appreciated by the Ottoman sultans. The Iznik ceramics is renowned for its meticulous ornaments combining Ottoman and Chinese elements. Pottery is known historically for its portrayal of social life and beliefs at the time, and for being considered a symbol of love and peace. The restoration and preservation of Iznik pottery gives future generations the opportunity to enjoy as much as possible the art of Oriental pottery of those times.

Keywords: pottery, glaze, restoration, consolidation.

Ceramica de Iznik a fost produsă începând cu secolul al XIV-lea până la sfârșitul secolului al XVII-lea. Denumirea ceramicii provine de la orașul său de origine, Iznik (vechea Niceea), situat în nord-vestul Anatoliei, pe malul lacului cu același nume. După fondarea Imperiului Otoman, la începutul secolului al XIV-lea, fabricarea ceramicii de Iznik a urmat inițial dictatele fostului Imperiu Selgiucid. După această perioadă inițială, ceramica de Iznik a fost făcută în imitație de porțelan chinezesc, foarte apreciat de sultanii otomani. Ceramica de Iznik este renumită pentru ornamentele meticuloase, ce combină elemente otomane și chinezești.

Orașul Iznik a devenit mai important odată cu dezvoltarea unei industrii de ceramică și țiglă pentru ornamentarea moscheilor, palatelor și mausoleelor. Produsele valoroase de la sfârșitul secolului al XV-lea și din secolul al XVI-lea au fost inspirate de porțelanurile chinezești alb-albastre din timpul dinastiei Ming. Secolul al XVI-lea este considerat epoca de aur pentru ceramica de Iznik, datorită diversificării și complexității motivelor ornamentale și paletei de culori. Vasele de Iznik sunt fine, realizate din lut alb-cenușiu acoperit cu o peliculă subțire, creată dintr-un amestec de argilă și apă. Cel mai des se produceau farfuriile, dar și boluri, ulcioare și vase de flori, pictate cu forme stilizate și simetrice de flori, frunze și fructe, precum și cu motive liniare abstracte.

1. **Mihaela Ciobanu** este licențiată în istorie (2011), atestat restaurator ceramică, porțelan, sticlă (2009), atestat expert conservare curativă și restaurare ceramică, porțelan, sticlă (2014), participări la sesiuni științifice de comunicare naționale, articole de specialitate în diverse publicații, conservarea curativă și restaurarea patrimoniului cultural de ceramică arheologică și artă decorativă, porțelan, sticlă din depozite și pentru expozițiile organizate de Muzeului Municipiului București. În prezent este expert restaurator la laboratorul de restaurare ceramică, porțelan, sticlă al Muzeului Municipiului București; mihaelaciobanu61@yahoo.com.

Până în anii 1520-1566, perioadă ce coincide cu Sultanatul lui Suleiman Magnificul, olarii din Iznik au început să-și dezvolte propria personalitate prin cultivarea ornamentației naturaliste exuberante, a cărei culoare s-a îmbogățit odată cu trecerea timpului. Multe dintre farfuriile realizate în această perioadă aveau pe spate orificii de etalare, fapt ce sugerează că aveau și rol decorativ, nu doar uzual. Borcanele, lămpile, paharele, bolurile și farfuriile au fost produse în cantități mari, decorațiunile fiind inspirate și de porțelanul chinezesc. În perioada de început, existau multe modele de obiecte ceramice pictate în doar două, trei sau patru culori. Odată cu trecerea timpului au fost folosite în diferite combinații șapte culori: albastru (oxid de cobalt), violet (mangan), roșu (silice și oxid de fier), verde (oxid de cupru), turcoaz, gri și negru. Sub domnia lui Suleiman Magnificul, cererea de ceramică a crescut semnificativ.

La sfârșitul secolului al XVI-lea, ceramica de Iznik devine unică în felul său, abordând stilul celor patru flori. Acesta este caracterizat prin preponderența lalelei, garoafei, trandafirului, zambilei și, mai târziu, a florii de prun.

Laleaua are importanță simbolică, reprezentând virtutea modestiei, cumințenia și pioșenia în fața lui Allah, deoarece atunci când ajunge la maturitate, floarea își deschide petalele și își pleacă smerit corola. De asemenea, aceasta este considerată și floarea lui Allah, având în vedere că literele care formează cuvântul turcesc „*lale*” sunt aceleași care alcătuiesc și numele Allah. Se menționează chiar că lalelele erau brodate pe lenjerie sub formă de amulete pentru a proteja de pericole, daune sau nenorociri. *Garoafa* este considerată un simbol al puterii și al reînnoirii vieții. *Zambila* a fost interpretată ca o metaforă a buclelor persoanei iubite. *Florile de prun* simbolizează abundența vegetației luxuriante din Paradis, fapt pentru care acest motiv este des întâlnit pe țiglele care decorează intrarea în morminte.

Din punct de vedere istoric, ceramica este cunoscută pentru portretizarea vieții sociale și a credințelor din acea vreme, precum și pentru faptul că este considerată simbol al iubirii și păcii. Utilizarea mineralelor, cum ar fi cuarțul, cunoscut pentru duritatea, robustețea, luminozitatea și adâncimea culorilor, a permis artei ceramicii de Iznik nu doar să obțină aceste caracteristici, ci și să rămână intactă, fără nici o pată, timp de secole. Ceramica policromă constituie cea mai lungă și mai reușită perioadă din producția de la Iznik.

Două farfurii de ceramică de Iznik din Colecția de Artă „Ligia și Pompiliu Macovei” au fost aduse în laboratorul de restaurare ceramică. Farfuriile prezentau urme de praf și murdărie pe toată suprafața, cracluri cu desprinderi de glazură, lacune de glazură, depozite de praf între glazură și pasta ceramică, dar și fisuri fine ale glazurii. Depozitele de praf dintre glazură și pasta ceramică puteau pune în pericol integritatea glazurii și chiar pierderea fragmentelor de glazură. După desprăfuirea cu pensule moi, s-a trecut la tratament cu soluție apoasă de detergent neionic, îndepărtându-se praful și murdăria aderentă. Uscarea după neutralizare s-a realizat la temperatura camerei, până la uscarea totală a ceramicii. Consolidarea fisurilor, craclurilor și a glazurii cu tendință de desprindere s-a realizat cu paraloïd.

Patrimoniul Colecției de Artă „Ligia și Pompiliu Macovei” oferă vizitatorilor povești nebanuite ce se află în spatele fiecărui obiect. Așteptăm să descoperiți cât mai curând frumusețea și armonia obiectelor expuse în vitrine sau pe simeze.

Fața farfuriei înainte de restaurare. Foto: Mihaela Ciobanu

Fața farfuriei după restaurare. Foto: Mihaela Ciobanu

Spatele farfuriei înainte de restaurare. Foto: Mihaela Ciobanu

Spatele farfuriei după restaurare. Foto: Mihaela Ciobanu

BIBLIOGRAFIE:

Atasoy N., Raby J.; Petsopoulos Y., *Iznik. Ceramică în Turcia otomană*, Chêne, 1996.

Denny, W.B., *Iznik. La céramique turque et l'art ottoman*, Paris, Citadelles et Mazenod, 2004.